

Kancelaria Radcy Prawnego
Anna Chabiera

Piła, dnia 23 października 2017 r.

Trybunał Konstytucyjny
Al. Jana Christiana Szucha 12A
00-918 Warszawa

Skarżący: F M

reprezentowany przez radcę prawnego
Annę Chabiera – Kancelaria Radcy Prawnego
ul. Kadetów 4 A-C/LU 1, 64-920 Piła
(numer wpisu na listę OIRP w Bydgoszczy
BD-1395)

Skarga konstytucyjna

Działając w imieniu i na rzecz skarżącego F M, powołując się na udzielone mi pełnomocnictwo, na podstawie art. 79 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku (Dz. U. Nr 78, poz. 483) oraz art. 33 ust. 2, 44, 56 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2016 r., poz. 2072) składam skargę konstytucyjną, wnosząc o:

1. stwierdzenie niezgodności art. 24a ust. 1 i 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (dalej „u.e.r.”) z art. 32 oraz art. 67 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej w zakresie w jakim przepis ustawy przyznaje emeryturę, o której mowa w art. 24, z **urzędu** zamiast renty z tytułu niezdolności do pracy osobie, która osiągnęła wiek uprawniający do tej emerytury oraz podlegała ubezpieczeniu społecznemu albo ubezpieczeniom

emerytalnemu i rentowym od dnia osiągnięcia przez rencistę wieku uprawniającego do emerytury;

2. zwrot kosztów postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym na rzecz Skarżącego według norm przepisanych.

Uzasadnienie

I Przedstawienie stanu faktycznego

Decyzją z dnia listopada 2015 r., znak Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P (dalej „ZUS”), na podstawie art. 24a w zw. z art. 24 u.e.r. odmówił odwołującemu się prawa do emerytury od dnia lipca 2015 r. Od decyzji tej F M złożył odwołanie. Wyrokiem z dnia kwietnia 2016 r., sygn. akt Sąd Okręgowy oddalił odwołanie. Apelację od powyższego orzeczenia wywiódł odwołujący zaskarżając je w całości. Wniósł o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Dowód: 1. decyzja z dnia listopada 2015 r., znak ,

2. wyrok SO w P z dnia kwietnia 2016 r., sygn. akt ,

Wyrokiem z dnia czerwca 2017 r., sygn. akt Sąd Apelacyjny w P oddalił apelację. U podstaw tego rozstrzygnięcia stanęło, że zgodnie z art. 24a u.e.r. w zw. z art. 24 ust. 1b pkt 4 u.e.r. wiek emerytalny dla mężczyzn urodzonych od 1 października 1949 r. do 31 grudnia 1949 r. wynosi co najmniej 65 lat i 8 miesięcy, przy czym, co istotne w niniejszej sprawie, w przypadku osoby pobierającej świadczenie rentowe z tytułu niezdolności do pracy świadczenie emerytalne przyznaje się z urzędu zamiast dotychczasowej renty i to z chwilą osiągnięcia przez rencistę wieku uprawniającego do emerytury. Obowiązuje przepisy przewidują tym samym automatyzm w przyznawaniu dotychczasowemu renciście świadczenia emerytalnego. Sąd Apelacyjny zwrócił przy tym uwagę, że w literaturze przedmiotu podkreśla się, że przedmiotowa regulacja ma na celu uporządkowanie sytuacji w zakresie świadczeń społecznych, realizując postulat, żeby renta była wypłacana uprawnionym do niej jedynie w wypadkach wystąpienia ryzyka niezdolności do pracy, a w przypadku osób, które osiągnęły wiek emerytalny, zasadą było otrzymywanie przez nie emerytury.

Sąd Apelacyjny skonstatował, że wobec osiągnięcia przez F M wieku emerytalnego, koniecznym stało się w świetle art. 24a ust. 1 u.e.r. przyznanie mu przez organ rentowy z urzędu prawa do emerytury i to od dnia osiągnięcia stosownego wieku, bez możliwości ustalenia przez organ rentowy prawa do emerytury na inny dzień, w szczególności dzień wskazany przez niego we wniosku o przyznanie emerytury złożonym lipca 2015 r.

Dowód: wyrok SA w P z dnia czerwca 2017 r., sygn. akt

II Udokumentowanie daty doręczenia wyroku

Skarżący wniósł o sporządzenie oraz doręczenie mu uzasadnienia wyroku Sądu Apelacyjnego w P Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia czerwca 2017 r., w sprawie sygn. akt Powyższy wyrok został doręczony skarżącemu wraz z uzasadnieniem w dniu 24 lipca 2017 r.

III Informacja o wniesieniu nadzwyczajnego środka zaskarżenia

Skarżący w dniu września 2017 r. wniósł od powyższego wyroku skargę kasacyjną za pośrednictwem Sądu Apelacyjnego w P Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych.

IV Uzasadnienie zarzutu niezgodności art. 24a ust. 1 i 2 u.e.r. z art. 32 oraz art. 67 ust 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej

Zgodnie z art. 24a ust. 1 u.e.r. emeryturę, o której mowa w art. 24, przyznaje się z urzędu zamiast renty z tytułu niezdolności do pracy osobie, która osiągnęła wiek uprawniający do tej emerytury oraz podlegała ubezpieczeniu społecznemu albo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym. Z kolei w myśl art. 24a ust. 2 u.e.r. emeryturę przyznaje się od dnia osiągnięcia przez rencistę wieku uprawniającego do emerytury, a w przypadku gdy wypłata renty z tytułu niezdolności do pracy była wstrzymana - od dnia, od którego podjęto jej wypłatę.

Zasadą przyznawania świadczeń emerytalno – rentowych jest zasada wnioskowości, co wynika bezpośrednio z art. 116 ust. 1 u.e.r. Głównym decydem o chwili przyznania danego świadczenia (przy założeniu spełnienia pozostałych ustawowych przesłanek) jest podmiot bezpośrednio zainteresowany jego uzyskaniem. Potwierdza to art. 116 ust. 2 u.e.r., zgodnie z którym wniosek o emeryturę lub rentę może być wycofany, jednakże nie później niż do dnia uprawomocnienia się decyzji. W razie wycofania wniosku postępowanie w sprawie świadczeń podlega umorzeniu. Przepis ten należy uznać za bezwzględnie obowiązujący.

Zasada wnioskowości pozwala zatem stronie na częściowo samodzielne ukształtowanie swojego prawa. W praktyce sprowadza się to do umożliwienia decydowania bezpośrednio samej stronie (ubezpieczonemu) o wysokości przyznawanej emerytury. Osoba, która osiągnęła powszechny wiek emerytalny może bowiem złożyć wniosek w dogodnym dla siebie czasie, co z kolei może przełożyć się na wysokość uzyskiwanego świadczenia. Tytułem przykładu można wskazać, że dla części ubezpieczonych przejście na emeryturę w miesiącu czerwcu jest bardzo niekorzystne, ponieważ składki i kapitał

początkowy nie podlegają waloryzacji metodą kwartalną. W konsekwencji uzyskiwane świadczenia mogą być niższe nawet o 10%.

Powyższej możliwości zostały całkowicie pozbawione osoby, które osiągnęły wiek emerytalny w czasie pobierania renty z tytułu niezdolności do pracy. W ich przypadku ustawodawca wprowadził obligatoryjne zastąpienie renty prawem do emerytury. Jak już wskazywano powyżej zgodnie z art. 24a ust. 1 u.e.r. emeryturę, o której mowa w art. 24, przyznaje się z urzędu zamiast renty z tytułu niezdolności do pracy osobie, która osiągnęła wiek uprawniający do tej emerytury oraz podlegała ubezpieczeniu społecznemu albo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym.

Ponadto, i co wydaje się być najistotniejsze, emeryturę przyznaje się od dnia osiągnięcia przez rencistę wieku uprawniającego do emerytury, a w przypadku gdy wypłata renty z tytułu niezdolności do pracy była wstrzymana - od dnia, od którego podjęto jej wypłatę (art. 24a ust. 2 u.e.r.). Poprzez takie uregulowanie osoby te są pozbawione możliwości decydowania o wysokości ustalanego świadczenia, a w szczególności odbiera im się prawo do uzyskiwania świadczeń na wyższym poziomie. Ubezpieczony, który nabywa z urzędu prawo do emerytury z dniem osiągnięcia wieku emerytalnego nie jest uprawniony do złożenia wniosku o przyznanie prawa w późniejszym terminie.

Zróznicowanie w traktowaniu emerytów jest niezgodne z konstytucyjną zasadą równości ze względu na wiek, a konkretnie datę urodzenia. Rencista, któremu przyznaje się emeryturę z urzędu nie ma żadnego wpływu na to, jakie zostaną zastosowane zasady do obliczania jego świadczenia. W przypadku osiągnięcia takowego wieku w miesiącu czerwcu, co jest od niego całkowicie niezależne, bowiem wynika wyłącznie z daty urodzenia, jego świadczenie emerytalne będzie niższe.

Dotychczas Sąd Najwyższy nie zajmował się wskazanym zagadnieniem. Z kolei Sąd Apelacyjny w Gdańsku w wyroku z dnia 10 lutego 2017 r., III AUa 1615/16 stwierdził, że przepis art. 24a ust. 1 u.e.r. jest klarowny w swojej treści i rodzi obowiązek przyznania przez ZUS niejako z automatu prawa do emerytury renciście od dnia osiągnięcia wieku emerytalnego. Powyższe potwierdziło już wcześniej zajęte przez ten sąd stanowisko, który w wyroku z dnia 20 października 2016 r. uznał, że zgodnie z treścią art. 24a ust. 1 i 2 u.e.r.f.u.s., emeryturę, o której mowa w art. 24a, przyznaje się z urzędu zamiast renty z tytułu niezdolności do pracy osobie, która osiągnęła wiek uprawniający do tej emerytury oraz podlegała ubezpieczeniu społecznemu albo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym (ust. 1). Emeryturę przyznaje się od dnia osiągnięcia przez rencistę wieku uprawniającego do emerytury, a w przypadku gdy wypłata renty z tytułu niezdolności do pracy była wstrzymana - od dnia, od którego podjęto jej wypłatę. Emeryturę przyznawaną w oparciu o cytowany artykuł przyznaje się zamiast renty, co oznacza automatyczne ustanie prawa do renty i obligatoryjne zastąpienie go prawem do emerytury.

Stanowi o tym art. 101a u.e.r.f.u.s., zgodnie z którym prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy ustaje z dniem, od którego została przyznana emerytura zgodnie z art. 24a tej ustawy.

W ocenie skarżącego taki automatyzm działania ustawy narusza art. 32 oraz art. 67 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, ponieważ prowadzi do nieuzasadnionego różnicowania podmiotów.

W orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego przyjęto, że równość w stanowieniu prawa oznacza nakaz kierowania do prawodawcy w procesie tworzenia norm prawnych generalnych i abstrakcyjnych dotyczący kształtowania w sposób jednakowy (podobny) sytuacji prawnej podmiotów, które uznaje się za podobne według kryteriów przyjętych przez prawodawcę. Równość w stanowieniu prawa oznacza zatem wyróżnianie poszczególnych klas (kategorii) podobnych podmiotów prawa w treści norm prawnych¹.

Równość w stanowieniu prawa oznacza więc obowiązek tworzenia przez władzę publiczną takich regulacji prawnych, które czynią zadość nakazowi jednakowego traktowania podmiotów znajdujących się w sytuacjach podobnych. Normodawca nie może więc wprowadzać rozwiązań uprzywilejowujących lub dyskryminujących grupy obywateli mogących być zakwalifikowane do podobnych klas bez podstawy do tego w brzmieniu innych wskazań konstytucyjnych².

Podmiotami prawa do równego traktowania oraz zakazu dyskryminacji są wszystkie podmioty konstytucyjnych praw i wolności. Skarżącemu przysługuje obecnie świadczenie emerytalne, a wcześniej rentowe, stąd bez wątpienia jest podmiotem konstytucyjnego prawa jakim jest prawo do zabezpieczenia społecznego (art. 67 ust. 1 Konstytucji), przy czym nabywając to prawo bądź ustalając mu to prawo, powinien być potraktowany z poszanowaniem konstytucyjnej zasady równości wpływającej z art. 32 Konstytucji Rzeczypospolitej Polski.

W świetle art. 67 ust.1 Konstytucji obywatel ma prawo do zabezpieczenia społecznego w razie niezdolności do pracy ze względu na chorobę lub inwalidztwo oraz po osiągnięciu wieku emerytalnego. Zakres i formy zabezpieczenia społecznego określa ustawa.

W piśmiennictwie podnosi się, że treść prawa do zabezpieczenia społecznego została określona w sposób pozostawiający znaczną swobodę ustawodawcy, z tym że z jednej strony (dolna granica) mamy do czynienia z obowiązkiem zagwarantowania minimum prawa (istoty prawa), z drugiej natomiast strony (górna granica) chodzi o realizację prawa do zabezpieczenia społecznego w sposób optymalny³.

¹ Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 15.7.2010 r., K 63/07.

² Borysiak, Bosek, Konstytucja RP. Tom I. Komentarz do art. 1–86 pod red. prof. dr hab. Marek Safjan, dr hab. Leszek Bosek, wyd. 1, Art. 32 Konstytucja RP – Legalis

³ Ślebzak, Konstytucja RP. Tom I. Komentarz do art. 1–86 pod red. prof. dr hab. Marek Safjan, dr hab. Leszek Bosek, wyd. 1, Art. 67 Konstytucja RP – Legalis.

Art. 67 Konstytucji RP nie zawiera jednak żadnych wprost wyrażonych wytycznych co do zasad przyznawania tych świadczeń i obliczania ich wysokości, a tym bardziej co do długości okresu pozostawania w ubezpieczeniu społecznym, który jest brany pod uwagę przy określaniu wymiaru emerytur. Konstytucyjną ochroną objęte są warunki (przesłanki) nabycia, trwania i ustalania prawa do ubezpieczenia społecznego (zob. orzec. z 30.11.1988 r., K 1/88, OTK 1988, poz. 6), a nie wysokość świadczenia określona w liczbach bezwzględnych czy w procentach od określonej kwoty wyrażonej w liczbach bezwzględnych (zob. orzec. z 11.2.1992 r., K 14/91, OTK 1992, poz. 7). Możliwość wyboru przez ustawodawcę rozwiązań szczegółowych dotyczących realizacji prawa do emerytury jest zatem ograniczona obowiązkiem respektowania istoty tego prawa⁴.

Przy kształtowaniu zakresu prawa do ubezpieczenia społecznego ustawodawca związany jest także z wynikającym z zasady równości nakazem jednakowego traktowania świadczeniobiorców charakteryzujących się jednakową cechą istotną (art. 67 ust. 1 w zw. z art. 32 ust. 1 Konstytucji RP). Od tak określonej zasady – w świetle ustalonego orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego – możliwe są odstępstwa ograniczone następującymi warunkami:

1. wprowadzone przez prawodawcę różnicowania muszą być racjonalnie uzasadnione, biorąc pod uwagę cel i treść przepisów, w których zawarta jest kontrolowana norma;
2. waga interesu, któremu ma służyć różnicowanie podmiotów podobnych, musi pozostawać w odpowiedniej proporcji do wagi interesów, które zostaną naruszone w wyniku różnego traktowania podmiotów podobnych;
3. regulacja prawna musi znajdować podstawę w wartościach, zasadach lub normach konstytucyjnych, uzasadniających odmienne traktowanie podmiotów podobnych (wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 11.12.2006 r., SK 15/06, OTK-A 2006, Nr 11, poz. 117)⁵.

W ocenie Skarżącego regulacja zawarta w art. 24a ust. 1 i 2 u.e.r. nie znajduje żadnych podstaw, które uzasadniałyby odstępianie od konstytucyjnej zasady równości - nakazania jednakowego traktowania świadczeniobiorców charakteryzujących się jednakową cechą istotną. Tymczasem cechą istotną jest data urodzenia. Sytuacja osób urodzonych w tym samym miesiącu tego samego roku wobec zawartego uregulowania w art. 24a ust. 1 i 2 prowadzi do nieuzasadnionego różnicowania podmiotów. Świadczeniobiorcy renty z tytułu niezdolności do pracy zostali pozbawieni prawa do samodzielnego kształtowania swojego prawa poprzez wprowadzenie automatyzmu przyznawania emerytury. W przypadku osób takich jak Skarżący jest to szczególnie dotkliwe, albowiem osiągnął wiek emerytalny w

⁴ Ibidem.

⁵ Ibidem.

miesiącu czerwcu, który jest wyjątkowo niekorzystny dla świadczeniobiorców z uwagi na brak waloryzacji. To z kolei przekłada się bezpośrednio na wysokość uzyskiwanego świadczenia, która jest niższa aniżeli gdyby uprawnienie zostało by mu przyznane w miesiącu maju lub lipcu. Skarżący nie ma żadnego wpływu na ukształtowanie jego prawa, albowiem jest ono uzależnione wyłącznie od jego daty urodzenia.

Wprowadzone przez prawodawcę różnicowanie w przekonaniu Skarżącego nie jest racjonalnie uzasadnione, biorąc pod uwagę cel i treść przepisów, w których zawarta jest wskazana norma. Jak już wskazywano powyżej zasadą świadczeń emerytalno-rentowych jest zasada wnioskowości. W tym miejscu warto zwrócić uwagę na uregulowanie zawarte w art. 103 ust.3 u.e.r. Powołany przepis stanowi, że prawo do emerytury, renty z tytułu niezdolności do pracy lub renty rodzinnej, do której uprawniona jest jedna osoba, może ulec zawieszeniu również na wniosek emeryta lub rencisty. W tym kontekście wskazać należy, że nie jest rozstrzygnięte ani przez ustawodawcę ani przez orzecznictwo jaki jest stosunek art. 24a ust. 1 i 2 u.e.r. do art. 103 ust. 3 u.e.r., a konkretnie czy przepis art. 24a ust. 1 i 2 u.e.r. znajdzie zastosowanie w sytuacji, gdy strona na swój wniosek, tj. na podstawie art. 103 ust. 3 u.e.r. zawiesiła prawo do renty.

Przy ściśle literalnej wykładni przepisu art. 24a ust. 1 i 2 u.e.r. pozbawia on ubezpieczonego możliwości samodzielnego kształtowania swojego świadczenia w przeciwieństwie do osób, które nie korzystając z takowego mogą złożyć wniosek o przyznanie prawa do emerytury w dowolnie wybranym przez siebie czasie oczywiście przy założeniu, że osiągnęły już powszechny wiek emerytalny. W przypadku uznania, że wobec zawieszania przez rencistę prawa do renty (w oparciu o art. 103 ust. 3 u.e.r.) przepis art. 24 a ust. 1 i 2 u.e.r. nie znajdzie zastosowania, to należałoby uznać, że sytuacja osób, które tego nie uczyniły i nie mają możliwości złożenia wniosku o przyznanie emerytury w późniejszym terminie, a przyznano im emeryturę od dnia osiągnięcia przez rencistę wieku uprawniającego do emerytury, jest zdecydowanie mniej korzystna, a tym samym naruszająca art. 32 w zw. z art. 67 ust. 1 Konstytucji RP.

Skarżący stoi na stanowisku, że waga interesu, któremu ma służyć różnicowanie podmiotów podobnych nie pozostaje w odpowiedniej proporcji do wagi interesów, które są naruszane w wyniku różnego traktowania podmiotów podobnych. W ocenie Skarżącego regulacja zawarta w art. 24a ust. 1 i 2 u.e.r. nie znajduje podstaw w zasadach konstytucyjnych, które uzasadniałyby odmienne traktowanie podmiotów podobnych.

W tym stanie rzeczy, wnoszę i wywodzę jak powyżej.

Załączniki:

1. pełnomocnictwo,
2. odpis i cztery kopie wyroku Sądu Apelacyjnego w P i Ubezpieczeń Społecznych z dnia czerwca 2017 r., sygn. akt , Wydział Pracy
3. odpis i cztery kopie wyroku Sądu Okręgowego w P i Ubezpieczeń Społecznych z dnia kwietnia 2016 r., sygn. akt , Wydział Pracy
4. decyzja z dnia listopada 2015 r., znak ,
5. pięć odpisów niniejszej skargi konstytucyjnej.